

Наредба № 3

от 16 юли 2009 г.

за условията и реда за изпълнение на платежни операции и за използване на платежни инструменти

(Издадена от Българската народна банка, обнародвана в „Държавен вестник“, бр. 62 от 4 август 2009 г.; в сила от 1 ноември 2009 г.)

Глава първа

Предмет

Чл. 1. С тази наредба се определят:

1. откриването и воденето на платежни сметки и отчетността по тях;
2. изискванията към платежните операции;
3. извършването на сетълмент в Българската народна банка (по-нататък „БНБ“).

Глава втора

Платежни сметки

Общи положения

Чл. 2. (1) Платежна сметка е сметка, водена на името на един или повече ползватели на платежни услуги, използвана за изпълнението на платежни операции.

(2) Плащане от платежни сметки може да се извършва само по нареждане или с предварително съгласие на титуляря до размера и при условията, поставени от титуляря на сметката.

(3) Алинея 2 не се прилага при принудително изпълнение по установения със закона ред.

(4) Откриването на платежна сметка се извършва след подписването на рамков договор за предоставяне на платежни услуги между доставчика на платежни услуги и ползвателя на платежни услуги, който да съответства на изискванията на глава трета, раздел III от Закона за платежните услуги и платежните системи.

(5) При откриване на сметка в полза на трето лице договорът по ал. 4 се подписва от лицето, което открива сметката, съгласно чл. 22 от Закона за задълженията и договорите. Третото лице може да поеме задълженията по договора или

да прекрати договора по реда на чл. 44 от Закона за платежните услуги и платежните системи.

(б) Доставчикът на платежни услуги може да откаже сключването на договора по ал. 4, без да обосновава причините за това.

Предоставяне на информация преди сключване на договор

Чл. 3. (1) Преди сключване на договор за платежни услуги доставчикът на платежни услуги предоставя на ползвателя на платежни услуги предварителната информация по чл. 41 от Закона за платежните услуги и платежните системи.

(2) Предварителната информация се предоставя под формата на общи условия или проект на рамков договор.

(3) Предоставянето на предварителна информация не поражда задължение за сключване на договор между доставчика на платежни услуги и лицето, на което е предоставена информацията.

Уникален идентификатор

Чл. 4. (1) При откриване на платежната сметка доставчикът на платежни услуги я обозначава с уникален идентификатор.

(2) Платежните сметки, водени от банки, се обозначават с международен номер на банкова сметка (IBAN) в съответствие с изискванията, определени с наредба на БНБ.

(3) Доставчиците на платежни услуги, които не са банки, не могат да определят уникалния идентификатор по приложимия за банките стандарт.

Откриване на платежни сметки

Чл. 5. (1) Юридическо лице, което желае да открие платежна сметка, предоставя на доставчика на платежни услуги следните документи и информация:

1. единен идентификационен код или удостоверение за регистрация по БУЛСТАТ;

2. извлечение от учредителния акт на лицето, което открива сметката, с което се установяват правомощията за разпореждане с неговото имущество;

3. актуално удостоверение за регистрация на лицето, което открива сметката, с което се удостоверяват лицата, които управляват и представляват титуляря и техни лични данни по документ за самоличност;

4. пълномощно, ако има такова, с което лицето (лицата), които управляват и представляват титуляря, оправомощават друго лице/лица да се разпореждат с парите по сметката от името на титуляря; подписът на упълномощителя трябва да бъде положен в присъствието на лице, оправомощено за това от доставчика на платежни услуги, или да бъде заверен нотариално;

5. лични данни по документ за самоличност и спесимен от подписите на лицата, които имат право да се разпореждат с парите по сметката; подписите на

тези лица трябва да са положени в присъствието на оправомощен за това служител на доставчика на платежни услуги или да са заверени нотариално.

(2) Физическо лице, което желае да открие платежна сметка, предоставя на доставчика на платежни услуги следните документи и информация:

1. лични данни на титуляря на сметката по документ за самоличност;

2. пълномощно, ако има такова, с което титулярят, оправомощава друго лице/лица да се разпореждат с парите по сметката; подписът на упълномощителя трябва да бъде положен в присъствието на лице, оправомощено за това от доставчика на платежни услуги, или да бъде заверен нотариално;

3. лични данни по документ за самоличност и подписите на лицата, които имат право да се разпореждат с парите по сметката; подписите на тези лица трябва да са положени в присъствието на упълномощен за това служител на доставчика на платежни услуги или да са заверени нотариално.

(3) Изменения в документите по ал. 1 и 2 имат сила по отношение на доставчика на платежни услуги, при когото се води сметката, само от момента, в който той е бил писмено уведомен за тях от оправомощено лице.

(4) Документите по ал. 1, т. 2 и 3, както и документите за настъпили изменения в тях, могат да не се предоставят от лица, които са вписани в търговския регистър, освен ако е договорено друго с доставчика на платежни услуги в рамковия договор.

(5) Доставчикът на платежни услуги може да изисква и други документи за откриване и водене на платежна сметка, за което предварително уведомява лицето, което открива сметката.

(6) Доставчикът на платежни услуги договаря с лицето, на което се открива сметката, начина, по който ще бъде предоставена отчетна информация за състоянието на сметката.

Платежни сметки, водени от банки

Чл. 6. (1) Платежни сметки, водени от банки (банкови сметки), се използват и за съхранение на пари. По тези сметки може да се договаря изискване за поддържане на минимална наличност.

(2) Изискванията по глава трета, раздел III от Закона за платежните услуги и платежните системи не се прилагат, когато договорът за откриване на банкова сметка не предвижда съхраняваните по сметката средства да се използват за извършване на платежни услуги или тези услуги са свързани само с откриването и закриването на сметката. Когато банкова сметка се използва само за съхранение на пари, при еднократни платежни операции – внасяне и теглене на пари по сметката, се прилагат изискванията на глава трета, раздел II от Закона за платежните услуги и платежните системи.

(3) Банковите сметки могат да бъдат:

1. разплащателни сметки – за съхранение на пари, платими на виждане без

срок за предизвестие от титуляря до банката;

2. депозитни сметки – за съхранение на пари, платими на определена дата (падеж) или при други предварително договорени условия за плащане;

3. спестовни сметки – за съхранение на пари на физически лица срещу издаване на лична спестовна книжка или на документ, съдържащ идентични данни;

4. сметки на бюджетни предприятия – за съхранение на пари на бюджетни предприятия и пари, предоставени на други лица от бюджети, извънбюджетни сметки и фондове, включени в консолидираната фискална програма;

5. набирателни сметки – за съхранение на пари, предоставени за учредяване на юридическо лице;

6. акредитивни сметки – за съхранение на пари, предоставени за разплащане на титуляря с трето лице, което има право да ги получи при изпълнение на условията, поставени при откриването на акредитива;

7. ликвидационни сметки – за съхранение на пари на лица, обявени в ликвидация;

8. особени сметки – за съхранение на пари на лица, за които е открито производство по несъстоятелност;

9. други видове сметки за съхранение на пари, които се обслужват при определени с договор условия.

(4) За откриване на ликвидационна сметка по ал. 2, т. 7 се предоставят следните документи:

1. копие от акта за обявяване на ликвидация и за назначаване на ликвидатори, заверен от органа, издал акта;

2. спесимени от подписа на ликвидатора в съответствие с изискванията по чл. 5, ал. 1, т. 5.

(5) За откриване на особена сметка по ал. 2, т. 8 се предоставят следните документи:

1. заверено от съда копие от решението за откриване на производство по несъстоятелност и за назначаване на синдик;

2. спесимен от подписа на синдика в съответствие с изискванията по чл. 5, ал. 1, т. 5.

(6) Редът и начинът за откриване, водене и закриване на сметките по ал. 3, т. 4, включително и ограниченията и условията, при които бюджетни предприятия могат да имат платежни сметки, се определят с указания на министъра на финансите и управителя на БНБ.

(7) Подуправителят, ръководещ управление „Банково“ на БНБ, определя с указание, публикувано на интернет страницата на БНБ, примерни формуляри-образци и минималните изисквания за попълване на вносна бележка за внасяне на пари в брой по банкова сметка и нареждане-разписка за теглене на пари в брой от банкова сметка.

Закриване на платежна сметка

Чл. 7. (1) Закриването на платежна сметка се извършва при прекратяване на рамковия договор, на основание на който тя е открита, при спазване изискванията по чл. 44 от Закона за платежните услуги и платежните системи.

(2) При закриване на платежната сметка доставчикът на платежни услуги възстановява на титуляря останалите по сметката средства или средствата, не-използвани за платежни операции.

Глава трета

Изисквания към платежните операции

Раздел I

Общи положения

Платежно нареждане

Чл. 8. (1) Платежно нареждане е всяко нареждане от платеца или получателя към доставчика на платежни услуги, с което се разпорежда изпълнението на платежна операция.

(2) Платежното нареждане може да бъде дадено писмено или по електронен път, ако това е договорено между страните.

(3) Платежните нареждания се изпълняват по хронологичния ред на постъпването им при доставчика на платежни услуги при спазване изискванията на глава четвърта от Закона за платежните услуги и платежните системи.

Изпълнение на платежните нареждания

Чл. 9. (1) При изпълнение на платежно нареждане доставчиците на платежни услуги използват технически средства, които да осигуряват спазване на Закона за платежните услуги и платежните системи.

(2) При подаване на съобщение към платежна система за изпълнение на платежно нареждане доставчикът на платежни услуги въвежда всички данни от платежното нареждане и носи отговорност за всяко несъответствие между съобщението и нареждането.

(3) Когато платежните сметки на платеца и на получателя са открити при един и същ доставчик на платежни услуги, вальорът на заверяване на платежната сметка на получателя е същият работен ден.

(4) При извършване на плащания доставчиците на платежни услуги спазват изискванията на Регламент (ЕО) № 1781/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 15 ноември 2006 г. относно информацията за платеца, придружаваща парични преводи, и Регламент (ЕО) № 2560/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 19 декември 2001 г. относно трансграничните плащания в евро.

(5) При неточно изпълнение на платежна операция доставчиците на платеж-

ни услуги носят отговорност по реда на глава четвърта, раздел V от Закона за платежните услуги и платежните системи.

(6) В сроковете по чл. 72 от Закона за платежните услуги и платежните системи доставчикът на платежни услуги на платеца може да поиска от доставчика на платежни услуги на получателя или доставчикът на платежни услуги на получателя може по своя инициатива да извърши служебен коригиращ превод при неточно изпълнена платежна операция, когато доставчикът на платежни услуги на получателя е заверил сметка на лице, различно от посочения от платеца в платежното нареждане получател, или е заверил сметката на получателя, но със сума, различна от посочената от платеца в платежното нареждане.

(7) При извършване на служебен коригиращ превод доставчикът на платежни услуги на платеца и на получателя им предоставят информация по чл. 39 или чл. 47 от Закона за платежните услуги и платежните системи.

(8) Служебният коригиращ превод е в размер, при който платежната сметка се възстановява в състоянието, в което тя би се намирала без изпълнението на неточно изпълнената операция, но не повече от средствата, които са налични или постъпят по сметката в срока по чл. 72, ал. 2 от Закона за платежните услуги и платежните системи.

(9) Служебен коригиращ превод може да се извършва независимо от наличието на ограничения в действащото законодателство или в договора за платежни услуги, доколкото средствата, постъпили в резултат на неточно изпълнено платежно нареждане, не принадлежат на титуляря на сметката.

(10) За извършване на служебен коригиращ превод не се събират такси и комисионни от клиентите.

Разполагаема наличност

Чл. 10. (1) Платежното нареждане може да се изпълни само до размера на разполагаемата наличност по банковата сметка, до размера на предоставените средства от ползвателя за изпълнение на платежна операция или до размера на договорения кредит, ако има такъв. Не се допускат частични преводи по отделни платежни нареждания.

(2) В случай че условията по ал. 1 не са налице, доставчикът на платежни услуги отказва изпълнението на платежното нареждане, като се прилага чл. 61 от Закона за платежните услуги и платежните системи.

Отказване изпълнението на платежни операции

Чл. 11. Доставчикът на платежни услуги може да откаже изпълнението на платежна операция в случай на ограничения съгласно действащото законодателство, приложимите правила за изпълнение на съответната платежна операция и договорените условия, при които се води сметката.

Раздел II

Платежни операции с използване на кредитен превод*Изпълнение на кредитен превод*

Чл. 12. (1) Кредитният превод е платежна операция, наредена от платеща чрез неговия доставчик на платежни услуги, с цел средствата да се предоставят на разположение на получателя чрез неговия доставчик на платежни услуги. Платецът и получателят могат да бъдат едно и също лице.

(2) Когато доставчикът на платежни услуги на получателя е банка, платецът предоставя международен банков идентификационен код на банката (BIC) и международен номер на банковата сметка (IBAN) или друг уникален идентификатор на сметката на получателя чрез попълването им в платежното нареждане.

(3) Когато доставчикът на платежни услуги на получателя не е банка, платецът предоставя уникален идентификатор на сметката на получателя чрез попълването му в платежното нареждане.

(4) Платежното нареждане за кредитен превод се съставя от платеща, който носи отговорност за настъпилите последици от неправилното му съставяне.

Съдържание на платежното нареждане за кредитен превод в левове

Чл. 13. (1) Платежното нареждане за кредитен превод в левове съдържа:

1. наименование на банката или друг доставчик на платежни услуги, до който нареждането се отправя;
2. име (наименование) на наредителя;
3. международен номер на банкова сметка (IBAN) или друг уникален идентификатор на сметката на наредителя;
4. наименование на банката или друг доставчик на платежни услуги на получателя;
5. международен банков идентификационен код (BIC) на банката на получателя;
6. име (наименование) на получателя;
7. международен номер на банкова сметка (IBAN) или друг уникален идентификатор на сметката на получателя;
8. сумата на платежната операция;
9. валута;
10. дата за изпълнение;
11. основание (информация за получателя);
12. начин за разпределение на таксите;

13. допълнителни пояснения;
14. дата на представяне на платежното нареждане;
15. подпис на наредителя.

(2) Платежното нареждане за кредитен превод може да съдържа и други данни, включително такива, които са необходими за изпълнение изискванията по други нормативни актове.

(3) За платежни нареждания, изпратени по електронен път, се спазват изискванията на Закона за електронния документ и електронния подпис.

Формуляри-образци

Чл. 14. Подуправителят, ръководещ управление „Банково“ на БНБ, определя с указание, публикувано на интернет страницата на БНБ, примерни формуляри-образци на платежно нареждане за кредитен превод и изискванията за съставянето им, когато доставчикът на платежни услуги е банка и плащането е в левове.

Изпълнение на кредитен превод във валута, различна от лева

Чл. 15. При изпълнение на кредитен превод във валута, различна от лева, платежното нареждане може да съдържа данни, различни от посочените в чл. 13, които се изискват съгласно правилата на съответната платежна система.

Раздел III

Платежни операции с използване на директен дебит

Изпълнение на директен дебит в левове

Чл. 16. (1) При плащания чрез директен дебит в левове плащачът предварително предоставя своето съгласие пред доставчика на платежни услуги, който води платежната му сметка, а копие от съгласието се изпраща на получателя.

(2) Доставчикът на платежни услуги на получателя приема нареждането за директен дебит по ал. 1 и го представя пред доставчика на платежни услуги на плащача, без да проверява основанието за използването на директния дебит.

(3) Преди изпълнение на нареждане за директен дебит доставчикът на платежни услуги на плащача проверява дали:

1. е налице предварително съгласие на плащача за директен дебит;
2. по сметката на плащача съществува достатъчна за изпълнението на нареждането за директен дебит разполагаема наличност или разрешен кредит;
3. са удовлетворени условията за изпълнение на нареждането за директен дебит, включително са получени документите, изисквани за неговото изпълнение, ако е договорено представянето на такива.

(4) Ако в срок до 5 работни дни от получаване на нареждането за директен дебит не настъпят условията за изпълнението му по ал. 3, доставчикът на пла-

тежни услуги на платеца отказва изпълнението на нареждането за директен дебит и информира за това доставчика на платежни услуги на получателя.

Съдържание на съгласието за директен дебит в левове

Чл. 17. (1) Съгласието за директен дебит в левове съдържа:

1. наименование и адрес на доставчика на платежни услуги, пред който се депозира съгласието;
2. дата на представяне на документа;
3. име (наименование) на платеца;
4. подпис на платеца;
5. международен номер на банкова сметка (IBAN) или друг уникален идентификатор на сметката на платеца;
6. име (наименование) на получателя;
7. срок на валидност на съгласието;
8. условия, при които се дава съгласието.

(2) По договореност между платеца и неговия доставчик на платежни услуги съгласието за директен дебит може да съдържа и друга информация.

Съдържание на платежното нареждане за директен дебит в левове

Чл. 18. (1) Платежното нареждане за директен дебит в левове съдържа:

1. наименование на банката или друг доставчик на платежни услуги, до който нареждането се отправя;
2. име (наименование) на наредителя – получател на сумата;
3. международен номер на банкова сметка (IBAN) или друг уникален идентификатор на сметката на наредителя – получател на сумата;
4. международен банков идентификационен код (BIC) на банката на наредителя – получател на сумата;
5. наименование на банката или друг доставчик на платежни услуги на платеца;
6. име (наименование) на платеца;
7. международен номер на банкова сметка (IBAN) или друг уникален идентификатор на сметката на платеца;
8. сумата на платежната операция;
9. валута;
10. дата за изпълнение;
11. основание (информация за платеца);
12. начин за разпределение на таксите;
13. допълнителни пояснения;

14. международен банков идентификационен код (BIC) на банката на платателя;

15. дата на представяне на платежното нареждане;

16. подпис на наредителя – получателя на сумата.

(2) Платежното нареждане за директен дебит може да съдържа и други данни, включително такива, които са необходими за изпълнение изискванията по други нормативни актове.

(3) За платежни нареждания, изпратени по електронен път, се спазват изискванията на Закона за електронния документ и електронния подпис.

Формуляри-образци

Чл. 19. Подуправителят, ръководещ управление „Банково“ на БНБ, определя с указание, публикувано на интернет страницата на БНБ, примерни формуляри-образци и изискванията за попълване на платежно нареждане за директен дебит и съгласие за директен дебит, когато доставчикът на платежни услуги е банка и плащането е в левове.

Изпълнение на директен дебит във валута, различна от лева

Чл. 20. (1) При изпълнение на директен дебит във валута, различна от лева, платежното нареждане и съгласието за директен дебит могат да съдържат данни, различни от посочените в чл. 17 и 18, които се определят от правилата на съответната платежна система.

(2) При изпълнение на директен дебит във валута, различна от лева, доставчиците на платежни услуги могат да следват и друга поредност и процедури по предоставяне на съгласието и изпълнение на директния дебит, като прилагат правилата и процедурите на платежната система, използвана за обработка на тези плащания.

Извършване на плащания с предварително съгласие на титуляря на сметката

Чл. 21. В случай че доставчикът на платежни услуги и получателят са едно и също лице, доставчикът на платежни услуги може да събира по открита при него платежна сметка суми, дължими от титуляря на сметката, въз основа на негово предварително писмено съгласие. Доставчикът на платежни услуги уведомява титуляря за основанието, размера и вальора на събраната от неговата платежна сметка сума.

Раздел IV
**Платежни операции с използване
на наличен паричен превод**

Наличен паричен превод

Чл. 22. Наличният паричен превод е платежна услуга, при която средствата се предоставят от платеща, без да са открити платежни сметки на името на платеща или на получателя, с единствена цел прехвърляне на съответната сума на получателя или на друг доставчик на платежни услуги, действащ от името на получателя, и/или когато тези средства се получават от името на получателя и са на негово разположение.

Съдържание на платежното нареждане за наличен паричен превод

Чл. 23. (1) Платежното нареждане за наличен паричен превод съдържа:

1. име (наименование) на платеща;
2. адрес на платеща, включително държава на платеща;
3. уникален идентификатор на платеща или на неговата сметка;
4. име (наименование) на получателя;
5. уникален идентификатор на получателя или на неговата сметка;
6. сумата на платежната операция;
7. валута;
8. основание;
9. допълнителни пояснения;
10. дата на представяне на платежното нареждане;
11. подпис на платеща.

(2) След получаване на платежното нареждане доставчикът на платежни услуги на платеща предоставя на платеща регистрационния номер на платежното нареждане.

(3) Платежното нареждане за наличен паричен превод може да съдържа и други данни, включително такива, които са необходими за изпълнение на изискванията по други нормативни актове.

Раздел V
Други платежни операции

***Платежни операции с използване на други платежни
инструменти или средства за комуникация***

Чл. 24. Изискванията за извършване на платежни операции с използване на други платежни инструменти или средства за комуникация могат да се опреде-

лят в правилата и процедурите на доставчика на платежни услуги или на платежната система, която ги обработва, в съответствие със Закона за платежните услуги и платежните системи.

Глава четвърта

Изпълнение на платежни операции чрез платежни карти

Раздел I

Общи положения

Платежни карти

Чл. 25. (1) Платежната карта е вид платежен инструмент, върху който е записана информация по електронен начин и се използва многократно за идентификация на оправомощения ползвател на платежни услуги и за отдалечен достъп до платежна сметка и/или до предварително определен кредитен лимит, договорен между оправомощения ползвател на платежни услуги, на когото е издадена картата, и доставчика на платежни услуги.

(2) Платежната карта е собственост на доставчика на платежни услуги, издател на картата.

(3) Платежната карта се използва само лично от оправомощения ползвател на платежни услуги.

(4) Платежната карта се издава за определен срок. Името на оправомощения ползвател, номерът на картата и датата на изтичане на срока на валидността на картата се поставят върху лицевата ѝ страна. Отговорност за персонализацията на картата носи доставчикът на платежни услуги, издател на картата.

(5) Доставчикът на платежни услуги, издател на платежната карта, я предоставя на оправомощения ползвател на платежни услуги в срок не по-дълъг от 10 дни от сключването на рамковия договор за платежна карта.

(6) Подуправителят, ръководещ управление „Банково“ на БНБ, може да издава указания, съдържащи изискванията към номерирането, дизайна, физическите и техническите спецификации на платежните карти.

Персонален идентификационен номер

Чл. 26. (1) Персоналният идентификационен номер (по-нататък „ПИН“) на всеки оправомощен ползвател на платежни услуги, свързан с неговата карта, се определя от издателя на картата. Издателят предава ПИН на оправомощения ползвател на платежни услуги, като осигурява запазването му в тайна.

(2) Персоналният идентификационен номер е най-малко четирицифрен и служи за идентифициране на оправомощения ползвател на платежни услуги. Пер-

соналният идентификационен номер няма характеристиките на електронен подпис.

(3) Ако оправомощеният ползвател на платежни услуги забрави своя ПИН, издателят издава нова карта с нов ПИН в срока по чл. 25, ал. 5 или в същия срок генерира нов ПИН на картата при спазване на реда по ал. 1 и 2.

(4) Издателят на платежната карта е длъжен да осигури възможност на всеки оправомощен ползвател на платежни услуги да променя своя ПИН чрез терминално устройство АТМ с нова цифрова комбинация, известна само на него.

Изпълнение на операции чрез платежна карта

Чл. 27. (1) С платежна карта могат да се извършват следните операции:

1. теглене и/или внасяне на пари в брой чрез терминални устройства АТМ;
2. плащане на стоки и услуги и получаване на пари в брой чрез терминални устройства ПОС;
3. плащане на стоки и услуги, както и превод между сметки чрез виртуални терминални устройства ПОС;
4. превод между платежни сметки чрез терминални устройства АТМ;
5. плащане на услуги чрез терминални устройства АТМ;
6. справочни и други платежни и неплатежни операции.

(2) Приемането на плащания и изпълнението на платежни операции чрез платежни карти могат да се извършват и от доставчик на платежни услуги, различен от издателя на платежна карта, наричан акцептираща институция.

Регистриране и съхранение

Чл. 28. (1) Всички операции, извършвани с използване на платежни карти чрез терминални устройства, както и уведомленията по чл. 53, т. 2 от Закона за платежните услуги и платежните системи автоматично се регистрират в хронологичен ред съгласно операционните правила на обслужващия издателите оператор на платежна система чрез определени процедури и технически средства, които позволяват сигурно съхраняване и точно възпроизвеждане на информацията и изключват всяка възможност за нейното последващо изменение.

(2) Информация по т. 1 се съхранява за срок най-малко 5 години.

Авторизация

Чл. 29. Операциите по чл. 27, ал. 1 на територията на страната се авторизират (одобряват) или отказват от авторизационната система на издателя или на обслужващия го оператор на картова платежна система след проверка на размера на покритието по платежната сметка на ползвателя на платежни услуги и/или до предварително договорения кредитен лимит, както и проверка на договорените транзакционни лимити, определени за оправомощения ползвател на платежни услуги.

Функции на оператор на платежна система с използване на платежни карти

Чл. 30. (1) Авторизацията на плащания по операции с платежни карти на територията на страната се извършва от издателя или от обслужващия го оператор на платежна система посредством съобщения, изпращани от доставчика на платежни услуги, на чието терминално устройство се извършва операцията (акцептиращата институция). Операторът на платежна система, обслужващ акцептиращата институция, посредничи при предаване на съобщението до издателя или до обслужващия издателя оператор на платежна система, с който той има връзка.

(2) Авторизацията на плащанията в режим он-лайн на територията на страната с платежни карти, издадени в чужбина, се извършва посредством авторизационни съобщения, директно изпращани от акцептиращата институция до издателя, или чрез обслужващия акцептиращата институция оператор на платежна система.

(3) Операторът на картова платежна система е длъжен да:

1. определя операционни правила, задължителни за всички участници в обслужваната от него платежна система, които се прилагат към договорите по ал. 5;

2. изпитва и одобрява техническите и програмните средства на участниците в обслужваната от него платежна система, като осигурява тяхната съвместимост с оборудването за авторизация и защита срещу неавторизиран достъп;

3. осигурява техническа възможност за осъществяване на директна и индиректна он-лайн връзка на терминалните устройства АТМ и ПОС, финансово обслужвани от участниците в системата.

(4) Операторът на картова платежна система осигурява възможност за:

1. авторизиране (одобряване) на платежни операции по чл. 4, т. 3, буква „б“ и чл. 4, т. 4, буква „б“ от Закона за платежните услуги и платежните системи;

2. активиране на платежните карти;

3. персонализиране на платежни карти;

4. определяне и изменение ПИН на платежни карти;

5. извършване на други услуги във връзка с осъществяваната от него дейност.

(5) Отношенията между оператора и участващите в обслужваната от него платежна система издатели на платежни карти се уреждат с договор.

Раздел II

**Операции с платежни карти на терминални устройства
АТМ и ПОС, намиращи се при търговец*****Договорни отношения между доставчик на платежни
услуги и търговец***

Чл. 31. (1) Когато терминалните устройства ПОС се намират при търговец, различен от доставчика на платежни услуги, взаимоотношенията между тях се уреждат с договор, който осигурява спазването на Закона за платежните услуги и платежните системи и подзаконовите нормативни актове по неговото прилагане.

(2) Договорът по ал. 1 съдържа най-малко следното:

1. видовете платежни карти, чрез които могат да се извършват операции с търговеца;
2. приложимите процедури и задължения на търговеца при изпълнение на операции с платежни карти, включително процедурите за сигурност;
3. срока и начина на плащане спрямо търговеца от доставчика на платежните услуги.

Отказ за изпълнение на операция с платежна карта

Чл. 32. (1) Търговецът, при който се намира терминалното устройство ПОС, чрез което се извършва плащането, може да откаже използването на платежна карта в случай на:

1. невалидност на платежната карта;
2. несъответствие на подписа върху платежната карта с подписа върху документа за операцията или документа за самоличност или липса на подпис върху платежната карта, ако такъв се изисква за нейната валидност;
3. отказ от страна на държателя да представи документ, потвърждаващ неговата самоличност, или когато търговецът установи, че неоправомощено лице използва платежната карта;
4. невъзможност да се получи потвърждение за извършване на операцията;
5. съмнение за неистинска или подправена платежна карта.

(2) Търговецът може да задържи платежна карта от името на издателя в случаите по ал. 1 по реда, посочен в договора по чл. 31.

(3) Изискванията към информацията при предоставяне на платежни услуги по глава трета, раздел II от Закона за платежните услуги и платежните системи се отнасят и за търговеца, при който се намира терминалното устройство.

Раздел III

Изисквания при обработката на банкови платежни карти

Издател на банкови платежни карти

Чл. 33. (1) Банките, получили лиценз от БНБ за извършване на банкова дейност, клоновете на банки от трети държави, получили лиценз от БНБ по реда на чл. 17 от Закона за кредитните институции, и клоновете на банки от държави – членки, извършващи дейност на територията на Република България по реда на чл. 20 и 21 от Закона за кредитните институции, осигуряват за всяко терминално устройство, което поддържат финансово, възможността за извършване на платежни услуги с всички платежни карти, издадени от други банки и клонове на банки, които извършват дейност на територията на страната.

(2) Терминалните устройства на територията на страната и авторизационните системи, поддържани от банки, задължително имат директна или индиректна онлайн връзка с оператор на платежна система по чл. 88, ал. 3 от Закона за платежните услуги и платежните системи.

(3) Защитата на използваните от банката терминални устройства е съгласно изискванията на обслужващия банката оператор на платежна система.

Посредничество при сетълмента

Чл. 34. Клиринг и сетълмент на плащания с платежни карти, издадени от банки, лицензирани от БНБ и клонове на банки, извършващи дейност на територията на страната, се извършват от оператор на платежна система по чл. 88, ал. 3 от Закона за платежните услуги и платежните системи.

Глава пета

Сетълмент в БНБ

Система за брутен сетълмент в реално време – RINGS

Чл. 35. (1) Българската народна банка изгражда и оперира платежна система за брутен сетълмент в реално време в левове, наречена RINGS (Real-time Interbank Gross Settlement System).

(2) RINGS е платежна система, чрез която се извършва прехвърляне на парични средства в левове между сетълмент-сметките на участниците в нея окончателно, индивидуално (трансакция по трансакция) и в реално време след получаване от системата на нареждането за превод от страна на участниците.

Участници в RINGS

Чл. 36. (1) Участници в RINGS са:

1. Българската народна банка;
2. банка, получила лиценз от БНБ за извършване на банкова дейност;

3. клон на банка от трета държава, получил лиценз от БНБ по реда на чл. 17 от Закона за кредитните институции;

4. клон на банка от държава-членка, извършващ дейност на територията на Република България по реда на чл. 20 и 21 от Закона за кредитните институции.

(2) Всеки участник в RINGS е длъжен да открие и поддържа сетълмент-сметка в БНБ.

(3) Българската народна банка обслужва сетълмент-сметките на участниците в RINGS въз основа на сключен с тях договор, определящ правата и задълженията им съобразно правилата и процедурите на системата.

(4) След съгласие на БНБ за съответствие с техническите, организационните и финансовите условия за участие в RINGS банки от държави-членки могат да бъдат участници в RINGS въз основа на сключен с БНБ договор, определящ правата и задълженията им съобразно правилата и процедурите на системата.

(5) В правилата и процедурите на RINGS БНБ може да определя допълнителни изисквания към участниците в системата.

Агент по сетълмента

Чл. 37. (1) Българската народна банка осигурява извършването на сетълмента при наличие на достатъчно средства по сетълмент-сметката на банката платец.

(2) Сетълментът на нарежданията за превод се извършва по сетълмент-сметките в БНБ, както следва:

1. за плащания, инициирани чрез заявки за сетълмент от оператори на платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа към определен момент по утвърден от БНБ график;

2. за всички останали плащания незабавно.

(3) Сетълментът в БНБ е окончателен, след като се завери сетълмент-сметката на участника в RINGS, който е получател на сумата по нареждането.

Извършване на операции в RINGS

Чл. 38. (1) При плащания на клиенти на банки чрез RINGS банката на платеща изпраща нареждането за превод към RINGS не по-късно от един час след получаване на платежното нареждане съобразно графика на RINGS.

(2) При плащания на клиенти на банки чрез RINGS банката на получателя заверява сметката на получателя в рамките на един час от момента на получаване на средствата по нейната сетълмент-сметка в БНБ.

(3) В случай на невъзможност да изпълни нареждане за превод в сроковете по ал. 1 и 2 банката е длъжна незабавно писмено да уведоми титуляря на сметката, от която плащането е трябвало да бъде извършено.

(4) Условието, редът и формата на обмен на електронни съобщения между RINGS и платежните системи и системите за сетълмент на ценни книжа по чл.

107, ал. 2 от Закона за платежните услуги и платежните системи се определят от БНБ.

Служебни операции

Чл. 39. (1) Въз основа на предварително съгласие, дадено в договора за участие в RINGS, БНБ събира служебно от сетълмент-сметките на банките таксите за предоставените им услуги по тарифа, утвърдена от Управителния съвет на БНБ.

(2) По реда на ал. 1 БНБ събира и сумите, които банките дължат по повод на прилагане на нормативни актове, регулиращи банковата дейност и паричното обращение.

(3) Българската народна банка извършва служебно операциите по сметките на участниците в електронната система за регистриране и обслужване на търговията с ДЦК (ЕСПОТ) във връзка със сделки с държавни ценни книжа.

Отхвърляне на нареждания за превод

Чл. 40. (1) Отправени към RINGS нареждания за превод, за които поради липса на достатъчно средства по сметката за сетълмент на банката не е извършен сетълмент до края на системния ден, се отхвърлят, като информацията за тях се запазва.

(2) Банка, чието нареждане за превод е отхвърлено от системата RINGS по реда на ал. 1, е длъжна в началото на следващия системен ден да отправи с текущ вальор до RINGS същото нареждане, носещо съответния му уникален регистрационен номер.

(3) Изискването по ал. 2 не се прилага в случаите, когато платежното нареждане е оттеглено с писмено изявление на ползвателя на платежни услуги, който го е подал. В такъв случай банката писмено и незабавно уведомява БНБ за причините да не нареди отново отхвърленото нареждане за превод, като прилага удостоверяващи документи.

Правомоция на БНБ като агент по сетълмента

Чл. 41. (1) За осигуряване нормалното протичане на сетълмента БНБ може да:

1. определя и задава минимална наличност по сетълмент-сметките на участниците и резервира ликвидност по сетълмент-сметките на участниците за изпълнение на заявки за сетълмент, подадени от оператори на платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа;

2. определя видовете приоритети при плащанията;

3. създава механизми за осигуряване на достатъчна наличност по сетълмент-сметките с оглед финализиране на плащанията, инициирани от операторите на платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа, включително чрез създаване на гаранционни схеми със средства от сетълмент-сметките на банките

и клоновете на банки – участници в RINGS.

(2) В случай на отнемане лиценза на участник в платежна система по чл. 36, ал. 2 от Закона за кредитните институции БНБ незабавно изключва участника от RINGS и уведомява останалите участници в RINGS и операторите на всички други платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа, опериращи на територията на страната, които незабавно предприемат предвидените в правилата им мерки спрямо участника.

Резервен обезпечителен фонд

Чл. 42. (1) Резервният обезпечителен фонд (фондът) се създава като гаранционна схема за осигуряване сетълмент на заявките, подадени от оператори на платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа към RINGS, формирани чрез преизчисляване на многостранна основа на взаимните задължения на участниците в съответната система.

(2) Фондът се формира чрез отчисления от сетълмент-сметките на банките и клоновете на банки – участници в RINGS. Средствата на фонда се съхраняват по отделна сметка в БНБ.

(3) Фондът се управлява от управителен съвет в състав от петима членове физически лица, двама от които се определят от управителния съвет на БНБ и трима от представителната организация на банките.

(4) Управлението и оперирането на фонда се определят с приет от неговия управителен съвет правилник.

(5) Участието във фонда е задължително за банките и клоновете на банки – участници в RINGS, като размерът на тяхното дялово участие се определя в процентно съотношение спрямо общия размер на средствата във фонда съгласно методика, съгласувана с БНБ и приета от управителния съвет на фонда. Дяловото участие на банките и клоновете на банки във фонда се включва в размера на резервните им активи при отчитане изпълнението на задължението за поддържане на задължителни минимални резерви.

(6) Средствата във фонда, включително постъпленията от лихви по предоставени от фонда кредити, са собственост на банките пропорционално на дяловото им участие.

(7) При възникване на необходимост от допълнителни средства за осигуряване сетълмента на подадените заявки за сетълмент от операторите на платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа всяка банка има право да ползва средства от фонда, както следва:

1. до размера на собственото си дялово участие – без допълнителни изисквания и без начисляване на лихва;

2. в размер, надхвърлящ дяловото участие срещу предоставено обезпечение; приеманите от фонда обезпечения, дължимата лихва по кредита и неговият размер се определят от управителния съвет на фонда.

(8) Ползваните от фонда средства стават изискуеми в началото на системния ден, следващ датата на предоставяне, като се считат за просрочени от момента на постъпване в RINGS на първата за деня заявка за сетълмент, подадена от оператор на платежна система и система за сетълмент на ценни книжа.

(9) Възстановяването на ползваните средства по сметката на фонда не се счита за погасено задължение, ако в края на системния ден, следващ деня на ползването, възникне ново задължение към фонда.

(10) Когато банка приключва със задължения към фонда повече от седем работни дни, спрямо нея се прилага чл. 36, ал. 2, т. 1 от Закона за кредитните институции.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. „Бюджетни предприятия“ са предприятията по § 1, т. 1 от Закона за счетоводството.

2. „Виртуално терминално устройство ПОС (Virtual POS Terminal)“ е логически дефинирано терминално устройство ПОС, чрез което се извършват преводи по платежни сметки или плащане на стоки и услуги чрез Интернет, терминални устройства АТМ или цифрови телефони при използване на платежна карта в режим он-лайн.

3. „Заявка за сетълмент“ е нареждане към RINGS от оператор на платежна система и система за сетълмент на ценни книжа в предварително определен формат, чрез което се заверяват или задължават сетълмент-сметки.

4. „Консолидирана фискална програма“ са бюджетите, сметките и фондовете, съгласно § 1, т. 14 от Закона за устройството на държавния бюджет.

5. „Персонализация на платежна карта“ е изписването на необходими данни, свързани с оправомощения ползвател, на платежни услуги, върху информационния носител на платежната карта.

6. „Режим он-лайн“ е режим, при който всяка операция с платежна карта незабавно се одобрява от авторизационната система на доставчика на платежни услуги, издател на платежна карта, или на обслужващия го оператор на картотва система, към която чрез телекомуникационна среда е свързано терминалното устройство, от което се извършва платежната операция.

7. „Терминално устройство АТМ (Automated Teller Machine)“ е устройство за теглене и/или внасяне на пари в брой, плащане на услуги, извършване на преводи между платежни сметки, на справочни и други платежни и неплатежни операции.

8. „Терминално устройство ПОС (Point of Sale, Point of Service)“ е устройство, чрез което се извършва плащане на стоки и услуги или получаване на пари в брой чрез използване на платежна карта.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 48, ал. 3 и § 10 от Закона за платежните услуги и платежните системи, приета е с Решение № 85 от 16 юли 2009 г. на Управителния съвет на Българската народна банка и влиза в сила от 1 ноември 2009 г.

§ 3. Тази наредба отменя Наредба № 3 от 2005 г. за паричните преводи и платежните системи (обн., ДВ, бр. 81 от 2005 г.; изм. и доп., бр. 15 и 24 от 2006 г., бр. 10 от 2007 г.; изм., бр. 20 от 2008 г.).

§ 4. Подуправителят, ръководещ управление „Банково“ на БНБ, издава указания по прилагането на тази наредба.

